



## JAARVERSLAG 2008

### VZW PUTUMAYO

GAVERSESTEENWEG 179 – 9820 MERELBEKE – 0477 321 382  
[PUTUMAYO\\_BELGIE@HOTMAIL.COM](mailto:PUTUMAYO_BELGIE@HOTMAIL.COM) - [WWW.PUTUMAYO.BE](http://WWW.PUTUMAYO.BE)

## I. Vzw Putumayo

### Ontstaan, visie en missie

In september-oktober 2002 trokken twee Leuvense studenten in het kader van hun rechtenstudies naar de Peruaanse Amazone. Daar namen ze deel aan een observatiemissie rond de sociaal-economische situatie en de mensenrechten van de inheemse volkeren in het Putumayodistrict. Getroffen door de moeilijke levensomstandigheden in het gebied, werden contacten gelegd om een duurzaam engagement aan te gaan. Eenmaal terug in België werd een enthousiast team verzameld en de vzw Putumayo opgericht. Vzw Putumayo is een onafhankelijke vereniging die wil bijdragen tot de verbetering van de levensomstandigheden van de inheemse bevolking in het Putumayodistrict in Peru.

Vzw Putumayo steunt de inheemse volkeren van het Putumayobekken, gelegen in het Peruaans-Colombiaanse Amazonewoud. De Putumayo rivier vormt de grens tussen Peru en Colombia. Grenzend aan een conflictgebied in Colombia, heeft het Putumayogebied te kampen met ernstige en uiteenlopende moeilijkheden. Daarenboven heeft het gebied een multi-etnisch karakter, gezien er zowel Huitoto leven als Kichwa, Secoya, Bora, Ocaina, Cocama, Yagua en mestiezen.

Volgens de **visie** van vzw Putumayo hebben inheemse volkeren het recht op zelfbeschikking. In het kader van dat recht bepalen zij in vrijheid de prioriteiten voor hun economische, sociale en culturele ontwikkeling.

De **missie** van vzw Putumayo is het versterken van de capaciteit en de organisatie van de inheemse Putumayo volkeren van Peru, opdat zij onafhankelijker en naar eigen inzicht hun gemeenschapsleven vorm kunnen geven. Daarom ondersteunt de organisatie voorstellen en initiatieven van deze inheemse volkeren, gezien zij een gebrek aan financiële, technische of menselijke middelen hebben om deze zelf tot een succesvol einde te brengen.

## Structuur

De Putumayo organisatie wordt gevormd door een **Belgische en een Peruaanse vzw**. Putumayo België werd opgestart in 2002 en is sinds 2004 een vzw. De *Asociación Putumayo Perú* werd opgericht in 2004. Beide bestaan uit jonge, enthousiaste professionelen uit verschillende disciplines, waaronder ingenieurs, biologen, ecologen, antropologen, dokters en juristen.

Vzw Putumayo wordt gedragen door **vrijwilligers**. Zo kunnen de middelen maximaal benut worden voor de werking in het Putumayogebied. De voornaamste functies en verantwoordelijke personen zijn de volgende:

### Vzw Putumayo België

- |                     |   |
|---------------------|---|
| ■ Voorzitter        | Ellen Desmet  |
| ■ Bestuurders       | Hans Smets<br>Carla Stalmans  |
| ■ Coördinatie Zuid  | Felien De Smedt (in Peru: okt. 2008 – apr. 2009)<br>Jeroen Pittoors (in Peru: apr. 2009 – sept. 2009) |
| ■ Coördinatie Noord | Katrien Delaet  |

### Asociación Putumayo Perú

- |                  |                                  |
|------------------|----------------------------------|
| ■ Voorzitter     | Leyla Francesca Ferreyra Ramos   |
| ■ Penningmeester | Jill Teresa Lopez Lopez          |
| ■ Secretaris     | Sixto Jose Shapiama del Castillo |

Door de groei en versterking van de *Asociación Putumayo Perú*, kan vzw Putumayo België meer autonomie geven aan haar Peruaanse partner. De maandelijkse financiële overzichten die vanuit Peru worden ontvangen verzekeren de financiële transparantie.

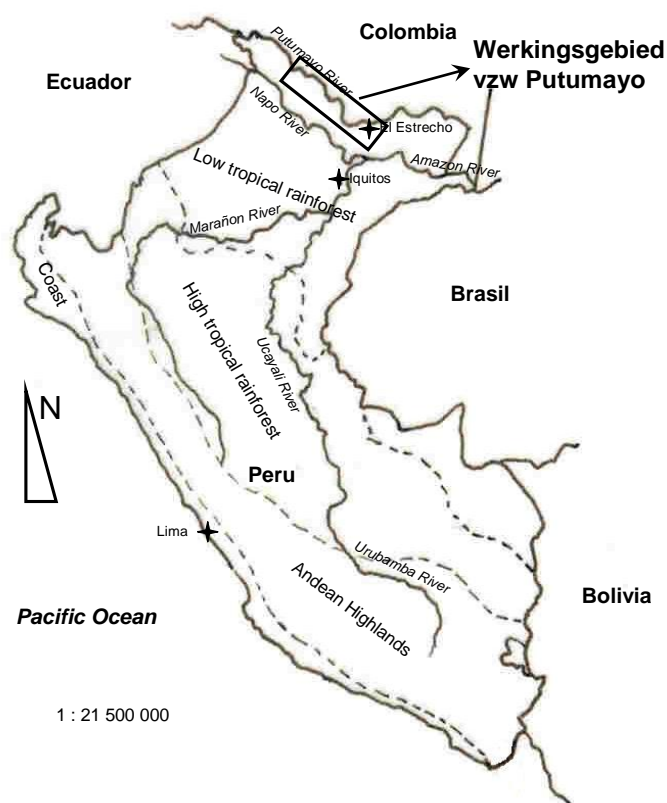
## II. Concrete projectwerking

Conform de missie van vzw Putumayo, proberen wij de capaciteit en organisatie van de inheemse Putumayo volkeren te versterken, opdat zij onafhankelijker en naar eigen inzicht hun gemeenschapsleven vorm kunnen geven. Als destabiliserende factoren in de regio - die de dringende nood aan capaciteitsopbouw en organisatieversterking rechtvaardigen - zien we vooral (1) de aanwezigheid van een sterke vraag naar coca vanuit de Colombiaanse cocaïnemaffia, (2) de steeds

meer nadrukkelijke aanwezigheid van ontginningsfirma's (petroleum, goud en tropisch hardhout) en (3) de aanwezigheid van de Colombiaanse guerrillabeweging (FARC).

### Algemene situering

De Putumayorivier is een zijrivier van de Amazonerivier, gelegen in de provincie Maynas van het departement Loreto, waarvan Iquitos (400.000 inwoners) de hoofdplaats is. De districten Putumayo en Teniente Clavero, beide gelegen aan de Putumayorivier, zijn samen iets groter dan België (39.702 km<sup>2</sup>). De hoofdplaats van het Putumayodistrict is El Estrecho (2.500 inwoners). De stad Iquitos is een geïsoleerde grootstad in het Peruaanse regenwoud, gelegen op de linkeroever van de Amazonerivier en kan vanuit Lima enkel bereikt worden per vliegtuig of met de boot (Marañonrivier). El Estrecho is vanuit Iquitos bereikbaar per watervliegtuig.



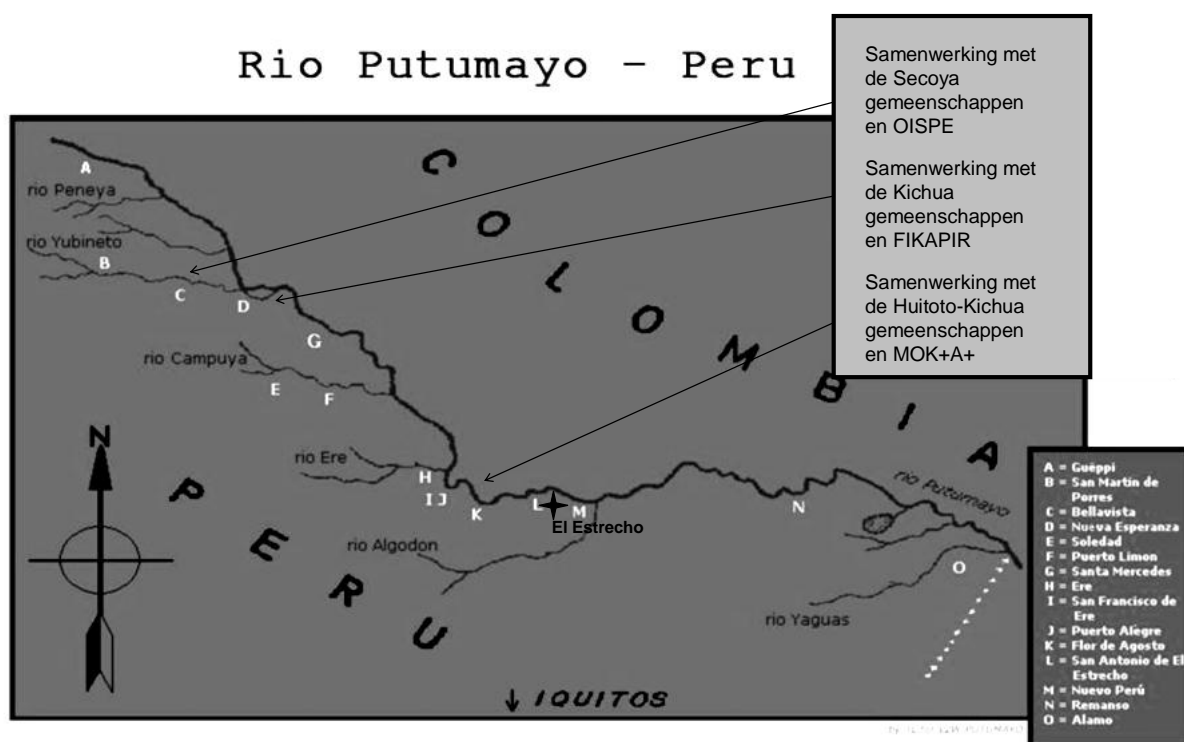
*Peru, ingedeeld in Costa, Sierra, Selva alta en Selva baja. Lima, Iquitos en El Estrecho zijn aangeduid. De Amazonerivier wordt voornamelijk uit de bergen gevoed door de Ucayalirivier en de Marañonrivier. De Napo en de Putumayo zijn zijrivieren van de Amazone.*

In maart 2006 ondertekende de Peruaanse staat een contract met het Braziliaanse bedrijf Petrobras, voor de ontginning van een gebied dat het territorium van de Secoya en Kichwa volkeren omvat. Deze werden hierover niet geconsulteerd, een schending van de Conventie 169 van de Internationale Arbeidsorganisatie. Bovendien valt het petroleumgebied nr. 117 samen met het natuurreservaat Guëppi, een bewijs van de interne contradicties in de politiek van de Peruaanse staat. Momenteel zijn

de Secoya en Kichwa organisaties zich aan het verzetten tegen het begin van de activiteiten op het terrein, vastberaden om de toekomst van hun kinderen niet te hypothekeren met een dergelijk zware vervuiling.

## Verslag 2008

Onze activiteiten concentreren zich voornamelijk op drie groepen van gemeenschappen langs de Putumayorivier.



*Locatie van de drie lopende samenwerkingsverbanden tussen vzw Putumayo en de inheemse organisaties (OISPE, FIKAPIR en MOK+A+).*

Via verschillende benaderingswijzen - legitimering, landbouw, onderwijs, geneeskunde - wordt getracht tot organisatieversterking te komen.

### a) *Vzw Putumayo België & Asociación Putumayo Perú*

#### 1) Vernieuwde projectcyclus

Waar ook de voorbije jaren steeds werd uitgegaan van voorstellen die werden geformuleerd vanuit de lokale inheemse organisaties, werd de projectcyclus in 2008 gestroomlijnd en geüniformiseerd. Deze

vernieuwde **projectcyclus** moet er voor zorgen dat het zelfbeschikkingsrecht van de inheemse gemeenschappen op een eenvoudige en meer doeltreffende manier kan worden gerealiseerd. Concreet werd het volgende stappenplan uitgewerkt: (i) het opstellen van een fiche met een eerste algemeen projectvoorstel – door de inheemse organisaties; (ii) de aanvaarding van zinvolle en duurzame projectvoorstellen – door Putumayo Peru en Putumayo België; (iii) het opstellen van een gedetailleerd projectvoorstel – door de inheemse organisaties; (iv) het zoeken van fondsen – door Putumayo België; (v) de projectuitvoering – door de inheemse organisaties en met de ondersteuning van Putumayo Peru; (vi) de eindevaluatie – door de doelgroep, de inheemse organisaties, Putumayo Peru en Putumayo België.

## 2) Uitbreiding communicatie

Het voorbije jaar werd ook getracht om de communicatie met de verschillende doelgroepen te optimaliseren. Zo verschenen er vaker nieuwsberichten op de **website**, werd er een **weblog** opgestart waarop regelmatig berichten verschijnen van de coördinator zuidwerking in Peru, verschijnt er een driemaandelijkse **elektronische nieuwsbrief** voor onze partners en andere geïnteresseerden in België, verschenen nieuwe edities van de *Putumayo boletín* over onze werking voor de gemeenschappen aan de Putumayorivier en werden ten slotte nieuwe **voorstellingsfolders** opgesteld in zowel het Nederlands als in het Spaans voor onze partners in België en Peru.

## 3) Verbeterde infrastructuur en aanwezigheid in Peru

Terwijl vroeger vanuit de vzw Putumayo België vaak voor kortere periodes vrijwilligers naar Peru reisden voor evaluaties ter plaatse wordt sinds het voorbije jaar een permanente aanwezigheid van een **coördinator zuidwerking** verzekerd die telkens na een periode van zes maanden zal worden afgelost. Opdat zowel deze coördinator zuidwerking als de *Asociación Putumayo Perú* in optimale omstandigheden kunnen werken is er nu ook de beschikking over een eigen **kantoor** met alle nodige voorzieningen, zoals telefoonaansluiting, laptop en internetverbinding.

## 4) Netwerking en sensibilisering in België

Een belangrijk deel van de werking in België is **sensibilisering** en die krijgt onder meer vorm binnen ons driejarig samenwerkingsverband met het Sint-Lodewijkscollege in Brugge. Op deze school worden ieder jaar infomomenten georganiseerd waarop de leerlingen een presentatie krijgen over het leven van de Putumayogemeenschappen en over de vorderingen van onze projecten in Peru. Ook bij andere instanties, zoals de GROS in Merelbeke en Kiwanis Wervik Tabaksstreek, werden voordrachten gegeven. Ten slotte werden ook de jaarlijkse Fiesta Putumayo, op 15 maart, en Putumayo Quiz, op 26 april, met succes georganiseerd. Bij deze activiteiten kwam zoals steeds de problematiek van de Putumayovolkeren en onze werking aan bod.

Om onze **samenwerking** met andere organisaties uit te breiden vonden verder ook ontmoetingen plaats met andere vierdepijlerinitiatieven in België, zoals bvb. het Nederlands-Belgische *Dignity Foundation* dat ook in de Peruaanse *selva* actief is en haar plaatselijke werking vanuit Iquitos coördineert.

#### **b) OISPE**

**OISPE** staat voor *Organización Indígena Secoya Perú* en groepeert de acht Secoya gemeenschappen van Peru.

In 2008 werd het **geïntegreerd onderwijs- en geneeskunde**project verdergezet, namelijk de opleiding van Tomas Macanilla Levi, een Secoya van de gemeenschap Bellavista, tot verpleegkundige. Immers, de gezondheidspost in Bellavista wordt geleid door een Spaanstalige verpleger, waardoor de drempel voor de Secoya sprekende gezinnen om deze te bezoeken bijzonder hoog wordt. Er is zowel een culturele als een taalbarrière. Sinds mei 2005 loopt Tomas school in Iquitos en worden zijn vorderingen van nabij opgevolgd door de *Asociación Putumayo Perú*. In 2008 heeft hij het theoretische gedeelte van zijn studies met succes afgewerkt (zie foto: diploma-uitreiking na de eerste vijf cycli.) Het



komende jaar rest hem enkel nog zijn stage in het ziekenhuis van San Juan in Iquitos en zijn thesis.

Daarnaast heeft vzw Putumayo in november 2008 het jaarlijkse **congres** van OISPE logistiek en financieel ondersteund.

#### **c) FIKAPIR**

**FIKAPIR** staat voor *Federación Indígena Kichwa del Alto Putumayo Inti Runa*, vertaald als “Inheemse Federatie van Kichwa gemeenschappen aan de Hoge Putumayo, Mensen van het Licht”. Deze federatie omarmt 23 gemeenschappen, gelegen op een grote afstand stroomopwaarts (noordwesten) van El Estrecho. Deze gemeenschappen zijn relatief jong, gezien ze bevolkt worden door de ingane stam van het Kichwa volk, een volk dat eind de jaren zestig migreerde van de Naporivier naar de Putumayorivier.

We proberen samen met FIKAPIR om deze federatie meer **draagkracht en legitimiteit** te geven. Reeds vier jaar op rij heeft FIKAPIR een congres kunnen organiseren waarbij alle 23 gemeenschappen vertegenwoordigd waren. De logistieke organisatie – geen sinecure met 23 gemeenschappen – wordt ondersteund door vzw Putumayo. Op deze congressen worden zaken besproken zoals landbouw, bescherming van natuurlijke rijkdommen, territoria en uiteraard de organisatie van de federatie zelf. Het vierde **congres** heeft in november 2008 plaatsgevonden.



In 2008 heeft de advocate Bertha Reyna de **statuten** van FIKAPIR en van de getituleerde gemeenschappen juridisch op punt gesteld. Nu haar werk afgerond is, kunnen we verder gaan met het proces van de legalisering van FIKAPIR.

#### *d) Petroleumexploitatie*

Tussen januari en juni 2008 werden, dankzij de steun van 11.11.11 en WIZA, een reeks workshops georganiseerd aan de Putumayo- en Naporivier, waarbij uitleg gegeven werd over de concessie van het blok 117 aan Petrobras, een Braziliaans petroleumbedrijf. Vertegenwoordigers van 40 inheemse gemeenschappen werden **ingelicht over de voor- en nadelen van de petroleumexploitatie** en kregen de kans hun eigen mening te vormen.

In oktober 2008 hebben Demecio Tangoa en Guido Sandoval, voorzitters van respectievelijk FIKAPIR en OISPE, een reis ondernomen naar alle Kichwa en Secoya gemeenschappen om de vergaarde informatie verder met de bewoners te delen. Het resultaat was dat in iedere gemeenschap een akte werd opgesteld waarin de vertegenwoordigers duidelijk stelden dat ze niet akkoord gaan met de komst van een petroleumbedrijf op hun ancestrale territoria. Deze reis werd financieel mogelijk gemaakt door vzw Putumayo, maar vond plaats zonder aanwezigheid van vertegenwoordigers van de organisatie zodat de inheemse bevolking onafhankelijk en zonder inmenging een beslissing kon nemen.

e) **MOK+A+**

Het gemeenschapsbedrijf **MOK+A+** werd opgestart in het kader van een landbouwproject dat rijst wil promoten als alternatief voor cocateelt. Het cultiveren van coca is immers illegaal en zorgt voor zware schade aan het milieu door de inzet van heel wat schadelijke producten zoals insecticides en herbicides. Concreet werd de boeren de mogelijkheid gegeven om hun rijst te pellen, wat noodzakelijk is om een waardige prijs te krijgen op de lokale markt, door de installatie van een rijstpelmachine en het leveren van logistieke ondersteuning. De machine is sinds juni 2005 in werking en werd in 2007 om praktische redenen overgeplaatst naar Puerto Limón.

In november 2008 hebben twee vertegenwoordigers van vzw Putumayo het rijstproject MOK+A+ bezocht om de huidige situatie te **evalueren**. Ze hebben vergaderd met de Raad van Bestuur die zich positief uitte over de vorderingen van het project. Er bevond zich een mooi bedrag in de kas van het gemeenschapsbedrijf en dat is een stimulans voor de actief deelnemende boeren. De leden van de Raad van Bestuur



maakten van de gelegenheid gebruik om steun te vragen aan vzw Putumayo bij de reparatie van de rijstpelmachine die enkele defecten vertoonde. Daar het bedrijf nu over voldoende geld kan beschikken voor de kleine onkosten worden deze door MOK+A+ zelf gedragen. De vzw Putumayo zal bijspringen bij enkele grotere onkosten en heeft een *radiofonia* aangekocht om een verbeterde communicatie te bewerkstelligen met de *Asociación Putumayo Perú* in Iquitos en met El Estrecho, waar de rijst wordt verkocht.

### III. Partners

Om een coherente en duurzame benadering te verzekeren, coördineert vzw Putumayo **in Peru** met volgende organisaties en instellingen:

- [AIDSESP](#) (de nationale organisatie van de inheemse volkeren uit het Amazonewoud)
- ORPIO (de regionale inheemse organisatie, met zetel in Iquitos)
- 11.11.11. Lima

- Administratie van de Gereserveerde Zone van Guëppí (INRENA - Nationaal Instituut van Natuurlijke Rijkdommen)
- Lokale besturen van de districten Putumayo en Teniente Manuel Clavero
- Regionale regering van Loreto
- Red Ambiental Loreto
- Defensoría del Pueblo Iquitos
- CEDAL (Centrum van Arbeidsrechtelijke bijstand)
- Racimos de Ungurahui
- INADE (Nationaal Instituut voor Ontwikkeling)
- Ministerie van Landbouw

**In België** kan vzw Putumayo rekenen op de steun van:

- Sint Lodewijkscollege Brugge
- 11.11.11
- Werkgroep Indianen Zuid-Amerika (WIZA)
- Lions Club Cinquantenaire Brussel
- Brugs Fonds voor Ontwikkeling en Samenwerking (BFOS)
- Onze Lieve Vrouw Presentatie Bornem
- BVBA [by2.be](http://by2.be), software voor mensen
- Parochiale werking Leest (Mechelen)
- Kiwanis Wervik Tabaksstreek
- Lions Brussels Atomix
- Soroptimist Veurne-Westhoek
- TGAL Overpelt
- Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking Wervik-Geluwe
- Davidsfonds Wervik-Komen
- Onze-Lieve-Vrouwecollege Oostende
- Helpende Handen
- CC Marianne
- Broeders van Liefde Leuven

## IV. Financieel overzicht

Voor het boekjaar 2008:

UITGAVEN	BEDRAG	ONTVANGSTEN	BEDRAG
Goederen en diensten	11125,00	Lidgeld	0,00
Bezoldigingen	0,00	Schenkingen en legaten	12290,66
Diensten en diverse goederen	2429,61	Subsidies	1500,00
Andere uitgaven	650,56	Andere ontvangsten	2587,88
<b>Totaal uitgaven</b>	<b>14205,17</b>	<b>Totaal ontvangsten</b>	<b>16378,54</b>

## V. Vooruitzichten 2009 – 2010

### a) *Vzw Putumayo België & Asociación Putumayo Perú*

Enkele belangrijke vooruitzichten voor het komende jaar die de werking van de organisatie moeten optimaliseren is het verder verbeteren van onze communicatie in Peru en de wereld door het opstarten van een nieuwe **website** in het Spaans en in het Engels, het verder uitbreiden van ons **partnernetwerk** in zowel België als Peru en het verzekeren van **continuïteit** in de coördinatie zuidwerking van vzw Putumayo België door de aankomst van twee nieuwe vrijwilligers in Iquitos in oktober 2009.

### b) *OISPE*

Het komende jaar zal Tomas met het volbrengen van zijn laatste stage zijn studies afwerken. Na het bereiken van een overeenstemming met de regionale autoriteiten voor gezondheid over zijn werkplaats wordt verwacht dat hij in september 2009 weer in zijn gemeenschap Bellavista zal zijn. Daar zal met ondersteuning van vzw Putumayo een nieuwe **gezondheidspost** worden geïnstalleerd met het nodige materiaal zodat Tomas in optimale omstandigheden als verpleegkundige zal kunnen werken.

Vanaf april 2009 zal een jonge Secoya vrouw uit de gemeenschap Mashunta, Meliza Salazar, in Iquitos een opleiding tot **basisonderwijzer** aanvatten. De vraag om iemand uit de eigen gemeenschap op te leiden tot onderwijzer kwam er omdat de onderwijzers die gewoonlijk naar de dorpen worden gestuurd uit de stad komen en dus de lokale taal niet kennen. Lessen van een onderwijzer die enkel het Spaans beheerst kunnen soms tot moeilijkheden leiden in de communicatie, maar op termijn ook tot het verwaarlozen van de eigen taal. Tweektalige leerkrachten kunnen hiervoor een oplossing bieden. Bovendien wil het project bijdragen tot de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, door een jonge vrouw de kans te geven om te studeren. Ze zal beginnen met het volgen van een pre-

universitaire cursus om zich op het ingangsexamen te kunnen voorbereiden. In maart 2010 beginnen dan de lessen aan de universiteit.

Ten slotte zal het jaarlijkse **congres** weer worden gesteund en worden de Secoya ondersteund in het uitbreiden van hun afzetmarkt van hun traditionele hangmatten, tasjes en juwelen (*artesanía*).

c) **FIKAPIR**

In 2009 zal de **legalisering** van FIKAPIR afgerond worden, zodat de organisatie rechtspersoonlijkheid verkrijgt. Ook zullen vier gemeenschappen gelegaliseerd worden.

In maart gaat de eerste etappe van start van een project dat het behoud van de Kichwa **taal** als doel heeft. Een tweetalige Kichwa leraar zal dan in de verschillende gemeenschappen taallessen geven voor zowel jongeren als volwassenen. Na evaluatie van deze eerste etappe zal er beslist worden of dit project verder wordt uitgebreid.

Iván Andi, van de Kichwa gemeenschap Nueva Angusilla, zal op vraag van FIKAPIR in Iquitos een opleiding tot **onderwijzer** beginnen. Om dezelfde redenen die reeds werden gegeven bij het project rond Meliza Salazar van het Secoya volk (cf. Supra) is ook in de Kichwa gemeenschappen nood aan tweetalige leerkrachten. Hij zal in april 2009 starten met het volgen van pre-universitaire lessen om zich op het ingangsexamen te kunnen voorbereiden. In maart 2010 zullen dan de lessen aan de universiteit beginnen.

Ook in 2009 zal vzw Putumayo het jaarlijks **congres** van FIKAPIR steunen.

d) **Petroleumexploitatie**

In opvolging van de aktes die de inheemse gemeenschappen eind 2008 ondertekend hebben, zullen vier inheemse leiders (twee van de Kichwa en twee van Secoya gemeenschappen) naar Lima reizen om hun standpunt openbaar te maken. Vzw Putumayo zal hierbij een faciliterende rol vervullen. Tegelijkertijd zal de *Asociación Putumayo Perú* een samenwerkingsakkoord ondertekenen met *Solsticio Perú*, een organisatie bestaande uit advocaten die de rechten van de inheemse volkeren in het Amazonewoud verdedigen. *Solsticio Perú* zal een **advocaat** ter beschikking stellen van de Kichwa en de Secoya volkeren om gerechtelijke stappen te ondernemen. De vzw Putumayo verbindt zich er van haar kant toe om kantoorruimte ter beschikking te stellen in Iquitos en de kosten te dragen van de gerechtelijke procedures.

In mei 2009 organiseert CONACAMI, een organisatie die voornamelijk werkt met inheemse volkeren in het Andesgebergte, een workshop om inheemse leiders te vormen en op te leiden. Vzw Putumayo is van mening dat het belangrijk is om sterke leiderfiguren te hebben binnen de inheemse gemeenschappen en zal daarom vier leiders van de inheemse organisaties aan de Putumayorivier ondersteunen om deel te kunnen nemen aan deze **vorming**.

Ten slotte wil vzw Putumayo met de Kichwa en Secoya gemeenschappen een project uitwerken dat een **alternatief** biedt voor de petroleumexploitatie. Een voorstel die de inheemse organisaties reeds hebben geformuleerd betreft de promotie van het cultiveren van rijst.

e) **MOK+A+**

Het komende jaar wil vzw Putumayo samen met MOK+A+ een plan uitwerken dat de verdere groei van het gemeenschapsbedrijf tot doel heeft. Dit moet bijdragen tot nog meer **zelfstandigheid** voor MOK+A+, een proces dat nu al aan de gang is.

Een aantal grotere onkosten waarvoor vzw Putumayo nog ondersteuning zal bieden behelzen onder meer de installatie van de aangekochte *radiofonia* en de aankoop van een nieuw startmechanisme voor de rijstpelmachine en een motorzaag.

Eind mei 2009 wordt de nieuwe Raad van Bestuur van MOK+A+ verkozen. Vzw Putumayo is uitgenodigd om aanwezig te zijn tijdens de Algemene Vergadering die bij deze verkiezing zal plaatsvinden en zal van die gelegenheid gebruik maken om met de aandeelhouders van het gemeenschapsbedrijf de voorstellen tot groei te bespreken.